

Қазақстан Республикасының Ішкі істер министрлігі
Бәрімбек Бейсенов атындағы Қарағанды академиясы

Заң институты
Қылмыстарды ашу және тергеуді техникалық-криминалистикалық қамтамасыз
ету кафедрасы

Бекітемін
Академия бастығының ғылыми
жұмыс жөніндегі орынбасары
полиция полковнигі

О. Т. Сейтжанов

« ____ » _____ 2019 ж.

5В030300 - «Құқық қорғау қызметі» мамандығына арналған

**PIZ 4310 «Портреттік идентификациялық зерттеу»
пәні бойынша жұмыс оқу бағдарламасы (SYLLABUS)**

Оқыту нысаны: күндізгі
Курс: 4
Семестр: 7
Кредиттер саны – 1
Дәрістер – 3 сағат
Семинарлар:
Практикалық сабақтар – 12 сағат
Межелік бақылаудың саны (МБ): 2
КООЖ- 15 сағат
КӨЖ – 15 сағат
Емтихан 7 семестр

Қарағанды 2019

5B030300 - «Құқық қорғау қызметі» мамандығына арналған «Портреттік идентификациялық зерттеу» пәні бойынша жұмыс оқу бағдарламасы (SYLLABUS), 38б.

Дайындағандар:

Ж.Е.Айтжанов, қылмыстарды ашу және тергеуді техникалық-криминалистикалық қамтамасыз ету кафедрасының оқытушысы, заң ғылымдарының магистрі;

Қылмыстарды ашу және тергеуді техникалық-криминалистикалық қамтамасыз ету кафедрасында талқыланды.

2019 ж. «04» 06 № 28 хаттама

Кафедра бастығы

А.Б. Жакулин

Академияның Оқу-әдістемелік кеңесінің отырысында бекітілді.

2019 ж. «11» 07 № 11 хаттама

© Қазақстан Республикасының ІІМ Бәрімбек Бейсенов атындағы Қарағанды академиясы, 2019 ж.

2.1 Негізгі ақпарат:

1. Мамандықтың шифры мен атауы	5B030300-«Құқық қорғау қызметі»
2. Курс, семестр	4 курс, 7 семестр
3. Пән циклы	PIZ 4310 «Портреттік идентификациялық зерттеу»
4. Кредиттер саны	1
5. Сабақты өткізу орыны	307, 308, 315 оқу аудиториялары
6. Дәріскер	А.Б.Сәкенова – з.ғ.к., кафедра профессоры, доктр PhD. «Қылмыстарды ашу және тергеуді техникалық-криминалистикалық қамтамасыз ету» кафедрасы ҚР ПМ Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясының 1-оқу ғимаратының 3-қабатында орналасқан, № 314-кабинет, телефондары: 3-39; 30-33-88
7. Сабақты жүргізетін оқытушылар	А.Б.Сәкенова – з.ғ.к., кафедра профессоры, доктр PhD. Ж.Е.Айтжанов - кафедра оқытушысы, заң ғылымдарының магистрі. Қылмыстарды ашу және тергеуді техникалық-криминалистикалық қамтамасыз ету кафедрасы ҚР ПМ Б. Бейсенов атындағы Қарағанды академиясының 1-оқу ғимаратының 3-қабатында орналасқан, № 314-кабинет, телефондары: 3-39; 30-33-88

2.2 Пререквизиттері: жаратылыстану ғылыми білімдері

2.3 Постреквизиттері: криминалистика, өндірістік практика

2.4 Пәннің қысқаша сипаттамасы:

Келесідей әдіснамалық қағидалар пәнді оқыту үшін негіз болып табылады:

Теория мен практиканың бірлігі қағидасы криминалист-мамандардың теориялық, практикалық және арнайы ережелерінің өзара байланысын көрсетеді. Адамның сыртқы келбетін идентификациялау мақсатында пайда болатын заңдылықтарды және процестерді ғылыми тұрғыдан ұғыну, оны анықтау үшін адамның сыртқы көрінісінің элементтерін және белгілерін пайдалану.

Пәнді ұтымды меңгеру фундаменталды теориялық негіздерді оқып білуден бастап, осы білімдерді портреттік идентификациялау зерттеуін жүргізу кезінде практикалық дағдаларын пайдалана білуді қалыптастыру.

Теориялық дайындық, бұл жағдайда, негізінен мазмұнға сәйкес келетін арнайы білім мен практикалық дағдыларға негізделген ғылыми негіз болып табылады.

Білім туралы ақпарат көлемін оңтайландыру қағидасы білім беру ақпаратын уақытында курсанттардың психофизиологиялық мүмкіндіктері мен оқытудың ұтымды мерзімдеріне сәйкес таратуға мүмкіндік береді. Осы критерийлардың көмегімен пәннің тарауларын және нақтылы оқу

сабақтарының түрлерін жүргізуге: дәріс, практикалық сабақтар, курсанттардың оқытушының басшылығымен орындалатын өзіндік жұмыстары, сондай-ақ курсанттардың өзіндік жұмыстарын орындауға жұмсалатын нақты ұтымды уақыт анықталады,

Оқытудың негізіне мамандарды дайындауда жүйелілік және кезектілік қағидаларына негізделген.

Курсанттардың оқуда ұғыну, белсенділік және өзіндік қағидалары, жеке іздеу жұмыстарын топтың оқу жұмысымен байланыстыру, оқытудың көрнекілігін абстрактілік ойлаумен байланысуы, ғылыми білімдердің шынайылығы.

Оқыту мазмұны мен ұйымдастыруында көрініс тапқан қабылдау қағидасы, қылмыстарды ашуда және олардың алу тапсырмаларын шешу кезінде маманның моральдық сипатын қамтамасыз ететін талаптар.

Пәнді оқытудың міндеттері. Адамды идентификациялау кезінде сыртқы келбетінің қасиеттерін зерделеу және пайдалану, криминалистикалық портреттік зерттеу кезінде адамның сыртқы белгілері туралы криминалистикалық оқулардың объектілері және міндеттері, пәнінің түсінігі, субъективті портретті құрастырудың әдістемесі.

Оқытудың міндеттері курсанттар портреттік сараптама жүргізудің әдістемесін және арнайы білімнің теориялық негіздерін, сондай-ақ тұлғаны идентификациялау үшін сыртқы келбеттің белгілерін және элементтерін пайдалану дағдылары мен қабілеттерін қалыптастыру.

Тәрбиелік міндеттері:

Портреттік зерттеулер саласында криминалистикалық білімдерді қолданудың әдістерін, оны қолданудың әдістерін және құралдарын, қылымыстарды ашу және тергеп-тексеру практикасы үшін заңдылықты, әлеуметтік әділеттілік пен моральдық тазалық қағидаларын терең ұғыну. Әрбір курсант үздіксіз кәсіби біліктілігін арттыру және өзін – өзі біліктілікті арттыру жолымен қажеттілігін түсіну.

Оқытудың мақсаты:

Пәнді оқыту курсанттардың арасында қылмыстық, азаматтық және әкімшілік іс жүргізуде криминалистикалық портреттік зерттеулерді дұрыс қолдануды, сотқа дейінгі тергеп-тексеру, қылмыстарды тергеп-тексеру және ашу барысында олардың мақсаттарының ерекшеліктерін ескере отырып, тәуелсіз білім саласын ретінде габитоскопиялық зерттеудің мәні туралы білім мен дағдылардың тұрақты жүйесін дамытуға бағытталған. Сотқа дейін тергеп-тексеру сатысының практикалық қызметінде портреттік зерттеу кезінде қолданылатын құралдары мен әдістерін пайдаланудың білімдерін, дағдыларын талаптарға сәйкес меңгерулері қажет.

Пән органикалық бірлікте оқытылады, практикалық сабақтар кезінде тағылымдамадан өтіп, онда курсанттар өздерінің криминалистикалық білімі мен портреттік идентификациялау саласындағы өздерінің арнайы білімдерін өз бетімен пайдаланады.

Сондықтан тақырыпты зерттеудің негізгі мақсаттары теориялық білімді алу, практикалық дағдалар мен білімдерді дамыту болып табылады, олар құқық қорғау қызметкерлерін кәсіптік дайындау болып табылады.

Білімдерді практикада пайдалану және түсіну тәсілдері:

Кәсіби қызметі үрдісінде алынған теориялық білімдерді трансформациялау. Тұлғаны идентификациялау үшін негізгі криминалистикалық-техникалық құралдарды, тәсілдері мен әдістерін дұрыс тандай және қолдана білу.

Шешім қабылдау, ойларды бағалау және тұжырымдарды құрастыру мүмкіндігі.

Криминалистиканың әртүрлі мәселелері бойынша ғалымдардың пікірлерін талдай білу және осы негізде өз пікірлерін дәлелдеуге мүмкіндік беру.

Коммуникативтік іскерлік:

Аудитория ерекшеліктерін ескере отырып, әртүрлі хабарламалар түріндегі ақпарат, ойлар, криминалистиканың мәселелері мен оларды шешу жолдарын білуге және көруге қабілеттілігі.

Білім алу қабілеті:

Біліктілікті жоғарлату және өзін-өзі тәрбиелеу жолымен үздіксіз кәсіптік даму қажеттілігін әрбір курсанттың түсінуі. Кәсіби өзін-өзі жетілдіру дағдыларын меңгеру.

Дағдылары – практикалық жаттығулардың нәтижесі, қажеттілік психикалық қызметтің нәтижесімен туындайтын әрекеттердің қайталануы.

Іскерлік – адам қызметінің нәтижесі. Ол өзінің кәсіби қызметтерін орындауға дайындығының дәрежесін сипаттайды.

Білімді меңгеру, дағдылар мен іскерлікті меңгеру – бұл тәрбие жұмысының барлық түрлері пайдаланылатын бірінғай үрдіс. Жеке практикалық дағдылардың арқасында дағдылар мен іскерліктер курсанттардың практикалық тапсырмаларды дербес орындауды талап етеді. Осы міндеттердің табысты дамуы, негізінен «Портреттік идентификациялық зерттеу» курсының оқыту әдістемесін, оқытудың әдістерін, тәсілдері мен құралдарын ұйымдастыруды негізге алады.

2.5 Пән бойынша тапсырмаларды орындау және тапсыру кестесі:

№	Жұмыс түрлері	Тапсырманың мақсаты мен мазмұны	Ұсынылатын әдебиет тізіміне сілтеме	Бақылау нысаны (рейтинг-шкалаға сәйкес)	Баллдар (рейтинг - шкалаға сәйкес)	Есеп беру нысаны	Тапсыру мерзімі
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Практикалық сабақтар да ауызша жауап беру	Жұмыс оқу бағдарламасына сәйкес (силлабус)	Тақырып бойынша ұсынылатын	Ағымдағы бақылау (сабақтағы ауызша	Сабақтың барлық тақырып	Жауап сабақ барысында	Сабақ кестесі мен оқу жоспарына

			әдебиетті қолдану	жауап пен жасалған жұмыс бағаланады)	тарына ауызша жауап бойынша 100 баллға дейін	журналда бағаланады	сәйкес, сабақта бағаланады
2	Ауызша жауап, баяндама жасау, КОӨЖ	Жұмыс оқу бағдарламасына сәйкес (силлабус)	Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиетті қолдану	Ағымдағы бақылау (КОӨЖ сабағында ауызша жауап пен жасалған жұмыс бағаланады)	Сабақтың барлық тақырыптарына ауызша жауап бойынша 100 баллға дейін	Жауап сабақ барысында журналда бағаланады	Сабақ кестесі мен оқу жоспарына сәйкес, КОӨЖ сабағында
3	Межелік бақылауға дайындық	Бақылау сұрақтары	Семестр ішінде дайындық	Аралық бақылау (коллоквиум)	100 баллға дейін	Жауап «Платон ұста» бағаланады	Оқу жоспарына сәйкес
4	Бақылау жұмыс (криминалистикалық зерттеу)	Жұмыс оқу бағдарламасына сәйкес (силлабус)	Бүкіл оқыту кезеңі ішінде орындалады	Ағымдық бақылау (бақылау жұмыспен бағаланады)	100 баллға дейін	Бақылау жұмысы тізімде медебағаланады	Оқу жоспарына сәйкес
5	Емтиханға дайындық	Емтихан сұрақтары	Оқытудың барлық мерзіміндегі дайындық	Қорытынды бақылау	100 баллға дейін	Емтиханда жауап ведомоста бағаланады	Оқу жоспарына сәйкес

2.6 Курстың саясаты

«Портреттік идентификациялық зерттеу» пәнін зерделеу кезінде келесідей ережелердің сақталуын сұраймыз:

1. Сабаққа кешікпеу, сабақ барысында тәртіпті сақтау.
2. Сабақты орынсыз себептермен жіберіп алмау, сырқаттанған жағдайда тиісті медициналық анықтама, ал басқа жағдайларда — түсініктеме жазба ұсынылуы тиіс.
3. Қанағаттанарлықсыз бағалары және өткізіп алған сабақтары бойынша өтеулер жасау.
4. Курсанттардың өзіндік жұмыстары көрсетілген көлемде және бекітілген мерзімде ұсынылған әдебиеттерді және оқу-әдістемелік әдебиеттерін немесе оқу және интернет-сыныптары, кітапханалардағы өзге де қайнар көздер көмектерімен орындау.

5. Сабак үстінде сөйлеспеу, ұялы телефондарды сөндіріп қою.
6. Оқу процесіне белсенді қатысу.
7. Курстастары мен оқытушыларға ашық мінезді болу, кең пейілділік, шыдамдылық таныту.

2.7 Ұсынылатын әдебиет тізімі

№ Р	Атауы	Шығарылған жылы
1. Нормативтік құқықтық актілер		
1	Қазақстан Республикасының Конституциясы	30 тамыз 1995 жыл (2017.10.03 берілген өзгерістер мен толықтырулармен).
2	Қазақстан Республикасының қылмыстық-процестік кодексі	04 шілде 2014 жыл (24.05.2019ж. берілген өзгерістермен толықтырулармен)
3	Қазақстан Республикасының қылмыстық кодексі.	03 шілде 2014 жыл (2019ж. берілген өзгерістермен толықтырулармен)
4	Қазақстан Республикасының ішкі істер органдары туралы заңы	23 сәуір 2014 жыл(2019ж. берілген өзгерістермен толықтырулармен).
5	Стратегия «Ұлт жоспары»	Қазақстан халқына жолдауы
6	«Қазақстан-2050» Стратегиясы.	Болашаққа бағдар «Рухани жаңғыру» бағдарламасы.
7	Дактилоскопиялық және геномдық тіркеу туралы Қазақстан Республикасының заңы	30 желтоқсан 2016 жыл (іске қосылмаған) қабылданған
2. Негізгі әдебиеттер		
8	Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г. и др. Криминалистика.	Норма - 2007, 944 с.
9	Аверьянова Т.В. Судебная экспертиза: Курс общей теории.	М.: Норма, 2006.
10	Криминалистика. Учебник. Под ред. профессора Н. П. Яблокова. 2-издание переработанное и дополненное.	М., ЮРИСТ 2000 г. – 718 с.
11	Введение в судебную экспертизу: учебное пособие Автор: Майлис Н.П.	Издательство: ЮНИТИ-ДАНА; Закон и право, 2012 г.
12	Зинин, А.М. Руководство по портретной экспертизе: учеб. пособие / А.М. Зинин.	М.: ЕКСМО, 2006.
13	Криминалистическое описание внешности человека: учеб. пособие / В.А. Снетков	М.: Щит-М, 1999.
14	Зинин, А.М. Криминалистическая фотопортретная экспертиза: учеб. пособие / А.М. Зинин, Л.З. Кирсанова; под ред. В.А. Снеткова, З.И. Кирсанова.	М.: ВНКЦ МВД СССР, 1991

15	Криминалистическая экспертиза: курс лекций. Вып. 4: Портретная экспертиза / Т.Г. Шаова [и др.]; под ред. Б.П. Смагоринского.	Волгогр. юрид. ин-т МВД России, 1997.
3. Қосымша әдебиеттер		
16	Криминалистика: учебник / Т. В. Аверьянова, Р. С. Белкин, Ю. Г. Корухов, Е. Р. Россинская; под ред. Р. С. Белкина.	М.: НОРМА, 2011г.
17	Аверьянова Т.В., Белкин Р.С., Корухов Ю.Г., Россинская Е.Р. Криминалистика	учебник – 3-е изд., перераб. И доп. – М.: Норма, 2008.
4. Интернет сайты		
18	http://adilet.zan.kz/rus - Қазақстан Республикасының Әділет министрлігі.	
19	http://web.kzi.kz/index.php/ru/ob-akademii Қазақстан Республикасы ІІМ Б.Бейсенов - КА МВД РК им.Баримбека Бейсенова	
20	www.mvd.kz – Қазақстан Республикасы ІІМ.	
21	http://prokuror.kz – Қазақстан Республикасының Бас прокуратурасы.	
22	http://pravstat.prokuror.kz/ - Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасы жанындағы құқықтық статистика комитеті.	
23	www.zakon.kz – Қазақстан Республикасы Заңы	
24	http://stat.kz – Қазақстан Республикасы статистика агенттігі.	
25	http://prg.kz/ - «Параграф» ақпараттар жүйесі.	

2.8 Пән бойынша сабақтарды жүргізудің тақырыптық жоспары

№ п/п	Тақырып саны	Тақырып атауы	Кредиттер саны (сағат)	Аудиториялық сағат			КӨЖ	КӨЖ
				дәрістер	Семинар сабақтары	Практикалық сабақтар		
1	1	Тұлғаны сыртқы белгілері бойынша идентификациялаудың әдістемелік негіздері.	11	1		2	2	6
2	2	Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеудің жүргізу әдістемесі.	22	1		8	7	6
3	3	Субъективті портретті дайындаудың әдістемесі.	12	1		2	6	3
Барлығы			45	3		12	15	15

2.9 Сабақ жоспарлары Дәріс сабақтары

1 тақырып. Тұлғаны сыртқы белгілері бойынша идентификациялаудың әдістемелік негіздері.

Дәріс жоспары (1 сағат)

1. Тұлғаны сыртқы белгілерімен теңестірудің қысқаша тарихы.
2. Адамды сыртқы құрылымы тұлғаны сыртқы белгілері көмегімен идентификациялау.
3. Адам сырт келбеті туралы криминалистикалық оқулар және криминалистикалық портреттік зерттеудің пәні, объектілері және міндеттері.

Дәріс тезистері

Адамның сырт келбеті мен криминалистикалық габитоскопиялық зерттеу туралы криминалистикалық оқулар, объектілері мен міндеттері, пәні мен түсінігі. Сыртқы белгілерінің негізінде жеке тұлғаларды идентификациялаудың қысқаша тарихы. Адамдарды сыртқы белгілері негізінде теңдестіру дамуының ұзақ тарихы бар. «Габитоскопия» термині криминалистика ғылымындағы латынның «habitus» түрі, сыртқы көрінісі мен құралдарынан алынған – оны іздестіру және идентификациялау мақсатында адамның келбетін сипаттайтын деректерді зерттеу және пайдалану. Қылмыскерлерді тіркеудің және танудың алғашқы тәсілдері «өзін-өзі зақымдаудың және қорлаудың варварлық әдісі» болды. Олар дененің физикалық өзгеруіне және денесінің бұзылуына дейін зерттеді. Ғалымдар мен полиция қызметкерлерінің әртүрлі уақыттарда габитоскопия мен криминалистикалық тіркеулердің дамуына үлкен үлес қосты.

Идентификация әртүрлі көріністер мен күйлердегі объектінің теңдігі, оның бірегейлігі және кез-келген басқа нысандардан, оның ішінде өзіндік түрдегі айырмашылығы. Басқаша айтқанда, дүниеде бір-бірімен ұқсас екі нысан немесе екі адам жоқ. Жалпыға ортақ криминалистикалық идентификациялауды және оның ерекшелігі негізінде адамның идентификациясы негізделеді.

Сыртқы белгілердің үлкен санына және осы белгілердің шексіз нұсқаларына байланысты жеке даралық келісілген.

1. Фотосуреттерде сыртқы келбет белгілерінің дұрыс көрсетілуіне әсер ететін факторлар.
2. Сыртқы белгілерді өзгертетіе факторлар.
 - Тұлғаны жедел анықтау
 - Тұлғаны сот-тергеулік теңдестіру
 - Тұлғаны сараптамалық және криминалистикалық идентификациялау
 - Криминалистикалық-медициналық портреттік сараптамасы.

Криминалистика бөлімшелерінде жүргізілетін зерттеулердің барлық түрлерінен ең маңызды және ең күрделісі портреттік деп тануға болады, ол арнайы әзірленген зерттеу әдістерін қолдана отырып, объективті материалды айқындауға негізделген адамды сыртқы белгілерінің көмегімен анықтау мақсатында жасалған криминалистикалық зерттеу түрлерінің бір түрі болып табылады. Оның маңыздылығы мынада, белгілі анықталған нысанда нақтылы тұлғаны криминалистикалық идентификациялау заттық дәлелдемелер көмегімен емес, белгілі бір адам белгілері көмегімен теңдесту қарастырылады. Бұл, өз кезегінде, жедел жұмысшылар үшін құнды қосымша ақпарат алуға және істің шынайылығын орнатуға септігін тигізеді.

Адамның сыртқы келбетін туралы криминалистикалық оқулар - құқық қорғау органдарына қызығушылық тудыратын мәселелерді шешу үшін, адамның сыртқы келбетін (қасиеттеріне, элементтеріне және белгілерін) сипаттайтын үлгілерді зерттейтін, адамның келбеті туралы деректерді жинау (бекіту), зерттеу, бағалау және пайдалану әдістерін әзірлейтін криминалистика ғылымының саласы болып табылады.

Криминалистикалық портреттік зерттеуі арнайы әзірленген зерттеу әдістерін қолдана отырып, адамға объективті материалдық бейнелермен (фотоға түсіру ережелерін) түсірілген сыртқы көрінісі негізінде анықтау үшін жүргізілген криминалистикалық зерттеудің түрі болып табылады.

Адамның сыртқы келбеті - көзге көрінетін деректердің (жынысы, жасы, биіктігі, шаштың түсі, көзі, жүру сипаты, киім түрі және т.б.). Адамның сыртқы келбетінің табиғатын сыртқы түрінің элементтері, қасиеттері мен белгілері құрайды.

Сыртқы көріністің элементтері – бұл адамның сырт келбетінің бөліктері немесе бақылау үрдісінің кез-келген анықтаулары (бас, қол, бет, шаш, көз, мұрын, жүріс, ымдау, көзілдірік, костюм және т.б.).

Сыртқы құрылыстарға – жеке даралық, салыстырмалы тұрақтылық, рефлекс.

Сыртқы көріністің белгісі - адам сыртқы келбетінің қасиеттерінің сырт көрінісі сыртқы келбет элементтерінің сипаттамаларын нақты білдіру арқылы.

Дәлелдемелерді жинау - оларды табу, бекіту, алу және сақтау үшін бірқатар іс-шараларды қамтитын күрделі ұғым болып табылады.

Құқық қорғау органдарына қызығушылық танытқан адам туралы ақпарат алуға болады:

- жедел қызметкерлердің тікелей бақылауы немесе куәлермен әңгімелесу барысында;

- тергеушінің әртүрлі тергеу іс-әрекеттерін жүргізу кезінде: куәдан жауап алу, тануға ұсыну және т.б. ;

- криминалист-маман куәлардың берген айғақтарына сәйкес хабар-ошарсыз кеткен адамдардың және жасырынып жүрген қылмыскерлердің пайда болу белгілерін криминалистикалық есепке алу тәртібімен субъективтік портреттерін құрастырылады.

Идентификациялауға жататын (идентифицируемый), яғни, теңдігі анықталатын объект, идентификациялауға көмектесетін (идентифицирующий), яғни, осы объектінің көмегімен теңдігі анықталады.

Сыртқы көріністің материалды көрсету белгілері объективті және субъективті болып бөлінеді.

Адамның сырт келбеті туралы криминалистикалық оқулардың міндеттері оның пәнін анықтау, осыған байланысты олардың мақсаттары:

- адамның сыртқы келбетінің табиғатын сипаттайтын заңдылықтарды зерттеу;

- құқық қорғау органдарына қызығушылық тудыратын мәселелерді шешу үшін адамның сыртқы келбеті туралы ақпаратты жинау, зерттеу, бағалау және пайдалану әдістері мен құралдарын әзірлеу;

- өз дамуының үдерісін зерттеу.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27 (2.7 бөлімді қараңыз)

2 тақырып. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеудің жүргізу әдістемесі.

Дәріс жоспары (1 сағат)

1. Криминалистикалық портреттік зерттеуді тағайындау.
2. Криминалистикалық портреттік зерттеуді жүргізудің әдістемесі.

Дәріс тезистері

Криминалистикалық портреттік зерттеуі өндірісі үшін маманға ұсынылуы қажет:

- тергеуші қаулысы немесе сараптама тағайындау туралы сот шешімі;
- белгілі және белгісіз тұлғалардың фотосуреттерін, сыртқы келбет белгілерін көрсететін заттар;

- зерттеулерді жүргізуге және оның нәтижелерінің объективтілігін арттыруға мүмкіндік беретін ақпарат бар басқа да материалдар.

Зерттеудің алдын-ала сатысының екінші кезеңі, әдетте, суреттердің пайда болу белгілерін көрсететін объектілерді тексеру және зерттеу болып табылады. Бұл кезең, өз кезегінде келесі компоненттерден тұрады:

1. Фотосуреттердің жалпы сипаттамаларын зерттеу, зерттелетін фотосурет репродукция екенін көрсететін белгілерді белгілеу.

2. Фотографиялық кескіндерді қалыптастыру үшін жағдайды түсіндіру.

3. Фотосуреттердің сапасын анықтау.

Зерттеудің алдын-ала сатысы фотосуретте бейнеленген тұлғаларды идентификациялау зерттеу мүмкіндігін (немесе мүмкін еместігін) тұжырымдаумен аяқтайды: «Суретке түсірудің жағдайы, фотосуреттердің сапасы және тұлғаларды алдын-ала салыстыру нәтижелерін бағалау осы объектілердің идентификациялық зерттеулерге жарамдылығы туралы қорытынды жасауға мүмкіндік береді».

2. Суретке түсірілген адамдардың сыртқы түрін бөлек-бөлек зерттеу.

Бөлек-бөлек сатысының міндеттеріне зерттелетін объектілерден көрсетілетін адамдардың пайда болуының анатомиялық ерекшеліктерін мұқият зерделеу болып табылады.

Бұл сатыда:

- зерттеуге жеткілікті мәліметтерді фотосуреттегі сыртқы белгілердің барлық элементтерін белгілеу;

- әрбір анықталған сыртқы элементтің сипаттамаларын анықтау;

- сыртқы түрінің анатомиялық белгілерін зерттеу;

- оларды алдын ала салыстыру және бағалау.

Бөлек-бөлек зерттеу сатысында белгілерді зерделеу процесі, сондай-ақ алдын-ала, оның нәтижелерін бекіту үдерісімен тығыз байланысты. Адамның бетіндегі анатомиялық белгілерді зерттеумен бір мезгілде сыртқы көріністің әзірлемелік-кестесі жасалады.

Сыртқы көріністің белгілі бір элементін анықтаған маман қандай сипаттамалармен сипатталуы мүмкін екендігін анықтайды, өйткені әр сыртқы көріністің сипаттамасы белгілі бір сипаттамалар жиынтығымен зерттеледі. Сыртқы элементтердің анатомиялық элементтерін сипаттау үшін қолданылатын жалпы сипаттамалар жиынтығы: болуы, саны, көлемі (көлемі), қалыңдығы, пішіні, контуры, орны, сөйлеу дәрежесі, түсі (тонна), ерекшеліктері.

Зерттелетін тұлғалардың біреуінде зерттелетін элементтері бар болған жағдайда, ал екіншісінде – ол болмаған жағдайда, яғни анықталған сыртқы элементтерді салыстыруға болмайды. Мұндай жағдайда бұл элементті басқа сипаттамалармен егжей-тегжейлі зерделеудің қажеті жоқ. Барлық зерттелген адамдарда сыртқы көріністің (мысалы, көздің) табиғи элементінің болмауы, сондай-ақ қатысуымен сипатталады, бірақ бұл сыртқы көріністің ерекшеліктеріне жатады.

Сипаттамалары:

- Өлшемі
- Тығыздығы
- Нысаны
- Контуры
- Орны
- Жалпы оқшаулау
- Жеке оқшаулау
- Сыртқы түрінің кез келген элементінің тереңдігі немесе күдіреюі
- Жанасудың сипаттамасы мен деңгейі (дәрежесі)
- Түсі (тонна)

Бөлек-бөлек зерттеудің үшінші кезеңі - таңдалған элементтердегі анатомиялық белгілерді зерттеу. Бұл кезеңнің ерекшелігі әртүрлі нәсілдерге жататын тұлғалардағы ұқсастықты анықтау үшін әртүрлі критерийлерді қолдануда жатыр. Мысалы, моңғолоидтық мұрынның биіктігі орташа болып саналады, егер ол бетінің физиономиялық биіктігінің 1/4 тең болса. Сондықтан, маманға портреттік зерттеулер жүргізіліп жатқан нәсілдік жаратылыс белгілерін анықтау критерийлерін білу қажет, әйтпесе сыртқы көріністің объективті белгілері қателіктерге алып келуі мүмкін.

3.Сыртқы түрі белгілерін салыстырмалы түрде зерттеу.

Салыстыру, портреттік зерттеулерді жүргізетін маманның ойлау қызметінің белсенділігі, зерттеуге түскен объектілермен таныстырудан кейін бірден басталады. Дегенмен, бөлек-бөлек зерттеуден кейін, салыстыру тәуелсіз кезеңде жүргізіледі, өйткені ол бастапқыда үстіртін, жүйесіз, тек қана анық көрініс тапқан белгелеріне қарай ғана жүзеге асырылады, сондықтан ол бұрмаланып, қателіктерге туғызуы мүмкін.

Салыстырмалы зерттеудің негізгі міндеті барлық сәйкестендіруші және айырым белгілерді анықтау және бекіту болып табылады.

Барлық дәстүрлі әдістерін келесідей топтарға бөлуге болады:

- I. Салыстыру әдістері.
- II. Қиыстыру әдістері.
- III. Салу әдісі.

Бірінші топқа мыналар кіреді:

- белгілерді кейінгі белгілеуімен визуалды (қарапайым) салыстыру;
- «маска» арқылы салыстыру;
- қабаттасқан торларды пайдалана отырып салыстыру;
- салыстырмалы өлшемдермен салыстыру;
- биологиялық асимметриямен салыстыру;
- қосымшаларды (композицияларды) қолдану арқылы салыстыру.

4. Зерттеу нәтижелерін түпкілікті бағалау және маманның қорытындысын құрастыру.

Қорытынды түрлері:

Үзілді-кесілді оң,

Үзілді-кесілді теріс,

Мүмкін оң,

Мүмкін теріс,

Зерттеу мүмкіндігінің жоқтығы.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27 (2.7 бөлімді қараңыз)

3 тақырып. Субъективті портретті дайындаудың әдістемесі.

Дәріс жоспары (1 сағат)

1. Адамның сыртқы белгілері және элементтерінің түсінігі.
2. Сыртқы белгілері және элементтерінің жіктелуі.
3. Субъективті портретті дайындау кезінде сыртқы белгілерді сипаттаудың ережесі.

Дәріс тезистері

Қылмыстарды тергеп-тексеру күрделі қызметінде адам тұлғасы қасиеттері мен белгілері туралы ақпаратты тасымалдаушының дәлелді, ұйымдастырушылық, ізденушілік және танымдық қызметі айқын көрінеді. Танымдық-іздігіру қызметінің объектілері: күдіктілер, айыпталушылар, жәбірленушілер, куәлар, соның ішінде өздері туралы ақпарат бермейтін балалар мен науқастар, белгісіз азаматтардың мәйіттері, қылмыс құралдары, материалдық тұрғыдан қылмыстық іздері бар заттар, әртүрлі криминалистикалық міндеттерді шешу үшін маңызды құжаттар және жанды және жансыз табиғат объектілері, басқа да заттар болуы мүмкін.

Іздестіру объектілері тергеу жүргізілген қылмыстық оқиғаның белгілері мен қасиеттерін көрсететін объектілер болып табылады, олардың негізінде олар субъектіге қатысты маңызды ақпаратты тасымалдаушылар немесе белгіленетін тұлғаның қасиеттері мен белгілерін иеленетін нысандар.

Сыртқы көріністің элементі - байқау немесе зерттеу үдерісінде ерекшеленген адамның сыртқы көрінісінің бөлігі.

Сыртқы көріністің белгісі - адам сыртқы келбетінің қасиеттері сыртқы келбет элементтерінің сипаттамаларын нақты білдіру арқылы көрініс табуы. Сыртқы белгілер мен элементтерінің жіктелуі:

Керек-жарақтары бойынша:

меншікті - жалпы физикалық, анатомиялық, функционалды, ілеспелі

Уақытына қарай: тұрақты элементтер, уақытша элементтер

Зерттелетін элементтері мен белгілердің өзгеру дәрежесіне қарай: салыстырмалы тұрақты, өзгергіш.

Өз элементтері мен белгілерінің пайда болу әдісіне сәйкес белгілері болуы мүмкін: шығу тегі табиғы, жасанды, шығу тегі патологиялық.

Ілеспе белгілер - өндірістік, пайдаланушылық.

Келу жиілігі бойынша: қарапайым, ерекше.

Айқындық дәрежесі бойынша: аз көрінетін, шапшаң.

Габитоскопиялық зерттеумен идентификациялық сыртқы белгілерін сипаттау ережелері:

- арнайы терминологияны қолдану.
- белгіленген кезектілікпен.
- толық көлемде.
- ерекшеліктерді міндетті түрде бөлу арқылы.

Қылмысты ашу барысында қылмыскердің жеке басын анықтау туралы ақпараттардың болмауына байланысты бастапқы жедел-іздігі шаралары және тергеу әрекеттерін жүзеге асыру үшін, көп жағдайда ойда қалған бейнеден көмегімен - басқа біреудің белгілерін бейнелеу, осыған байланысты әртүрлі субъективті бейнелер көмегімен ойда қалған бейнелерді бекітудің құралдары мен әдістерін дайындау мәселелері криминалистика ғылымы үшін, сол сияқты практика үшін өзекті.

Куәлік айғақтарды қалыптастыру процесінің дәстүрі бойынша шартты түрде үш кезеңге бөлінеді: қабылдау, есте сақтау және жаңғырту.

Адам көзіне көрінетін адамның сыртқы келбетін белгілерін қабылдау объективті факторлар мен субъективті факторларға байланысты.

Субъективті портреттер жасаудың әдістемелік негізі:

- алдын ала ойда қалған бейнені зерттеу (пайда болу факторларын талдау, ойда қалған бейнені қалыптастыру және сақтау).
- субъективті портретті шығару үшін жағдай жасау.
- ойда қалған бейнені алдын ала жаңғырту.
- портрет жасау үшін техникалық дайындық.
- портретті дайындау (портреттің бірінші нұсқасын алу - алғашқы нұсқаны жасау - портреттік бағалау - куәгердің бақылау арқылы қайта өңдеу – көз-көрген адамдардың портреттерін бағалау).

Маманмен психологиялық байланыс орнатуға және оны сақтауға психолог, психиатр, емдеуші дәрігер, аудармашы көмектесе алады.

Куәгердің психикалық жағдайы қалыпты жағдайды қажет ететін жағдайларда психологты шақыруға болады. Осындай куәгерлермен жұмыс жасауда байланыс орнату және оны ұстап тұру үшін психологтың дағдысы қажет, куәгерлерден алынған ақпараттың сенімділігін бағалайды. Сол сияқты психиатрдың қатысуы, келесідей жағдайда көз-көрген адамның психикалық ауруханада тіркелген, психиатриялық стационарда емделген немесе оның ақыл-есінің толықтығы күмән тудырған кезде қатысады.

Субъективті портреттерді дайындау бойынша мамандарды дайындау. Субъективті портреттерді құруға мамандандырылған қызметкерлерге қойылатын негізгі талаптар:

- тұлғаның сыртқы келбеті туралы криминалистикалық идентификация саласындағы оқыту;

- субъективті портреттер жасау үшін техникалық жабдықтарды еркін меңгеру;

- психологиялық деректерге негізделген әртүрлі санаттардағы куәлармен жұмыс істеудің практикалық әдістеріне ие болу;

- айғақтар бойынша адамның сыртқы көрінісін жаңғырту тәжірибесі бар.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1, 2, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27 (2.7 бөлімді қараңыз)

Практикалық сабақтар

1 тақырып. Тұлғаны сыртқы белгілері бойынша идентификациялаудың әдістемелік негіздері. (2 сағат)

1 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

1. Габитоскопиялық зерттеу сатысының пайда болуы және дамуы.
2. Тұлғаны сыртқы белгілері бойынша анықтаудың ғылыми негіздері.
3. Адамның сыртқы белгілері туралы криминалистикалық оқулардың негізгі түсініктері.

Практикалық тапсырма:

Объектілерді алу (тұлғаның анфас және профиль фотосуреттері).

Ұсынылған фотосуреттерді тексеріп, сыртқы белгілерді көрсетуге әсер ететін фотографиялық факторларды анықтаңыз, оларды дәптерде сипаттаңыз.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,7,8,9,10,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз)

2 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

1. Адам сырт келбеті туралы криминалистикалық оқулар және криминалистикалық портреттік зерттеудің пәні, объектілері және міндеттері.

2. Портреттік идентификацияның түрлері.

Практикалық тапсырма:

Объектілерді алу (тұлғаның анфас және профиль фотосуреттері).
Өзірлеме кестесін құрастыру, сәйкес келу және айырым белгілерін анықтау.
Анықталған белгілерді дәптерде сипаттау.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,7,8,9,10,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз)

2 тақырып. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеудің жүргізу әдістемесі. (8 сағат)

1 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

1. Алдан ала зерттеу сатысының кезеңдері.

Практикалық тапсырма:

Объектілерді алу (тұлғаның анфас және профиль фотосуреттері).

Алдын ала зерттеу сатысын жүргізу, ұсынылған фотосуреттерді зерделеу, анықталған белгілері мен сипаттамаларын, фотосуреттер сапасын оларды түсіру жағдайларын анықтау, дәптерге сипаттау. Әзірлемелер кестесін дайындау.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,7,8,9,10,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз)

2 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

1. Бөлек-бөлек зерттеу сатысының мазмұны.

Практикалық тапсырма:

Практикалық сабақта курсанттарға тұлға бетінің фотосуреттері (тұлғаның анфас және профиль фотосуреттері) ұсынылады. Сыртқы белгілері және анатомиялық элементтеріне бөлек-бөлек зерттеулері қажет, дәптерге сипаттап жазу, әзірлемелік кесте құрастыру.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз)

3 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

1. Габитоскопиялық зерттеу кезінде салыстырудың дәстүрлі әдістерін қолдану.

2. Салыстыру әдісі.

Практикалық тапсырма:

Объектілерді алу (тұлғаның анфас фотосуреттері).

Тұлғаларға салыстырмалы зерттеу жүргізу, фотосуреттегі бейнелер бойынша салыстыру әдісімен, габитоскопиялық зерттеуде салыстыру жолымен жүзеге асырылады:

- келесідей белгілері бойынша визуальды салыстыру;

- "маскаларды" қолдана отырып салыстыру;

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,7,8,9,10,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз)

4 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

3. Габитоскопиялық зерттеу кезінде салыстырудың дәстүрлі әдістерін қолдану.

4. Салыстыру әдісі.

Практикалық тапсырма:

Объектілерді алу (тұлғаның анфас фотосуреттері).

Тұлғаларға салыстырмалы зерттеу жүргізу, фотосуреттегі бейнелер бойынша салыстыру әдісімен, габитоскопиялық зерттеуде салыстыру жолымен жүзеге асырылады:

- торлардың үстінгі қабаттарын пайдалана отырып салыстыру;
- қатысты өлшемдерін салыстыру.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,7,8,9,10,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз)

5 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

1. Габитоскопиялық зерттеу кезінде салыстырудың дәстүрлі әдістерін қолдану.

2. Салыстыру әдісі.

Практикалық тапсырма:

Объектілерді алу (тұлғаның анфас фотосуреттері).

Тұлғаларға салыстырмалы зерттеу жүргізу, фотосуреттегі бейнелер бойынша салыстыру әдісімен, габитоскопиялық зерттеуде салыстыру жолымен жүзеге асырылады:

- биологиялық асимметрияларын салыстыру;
- аппликация (композиция) көмегімен салыстыру.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,7,8,9,10,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

6 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

1. Габитоскопиялық зерттеу кезінде салыстырудың дәстүрлі әдістерін қолдану.

2. Қиыстыру әдісі.

Практикалық тапсырма:

Объектілерді алу (тұлғаның анфас фотосуреттері).

Тұлғаларға салыстырмалы зерттеу жүргізу, фотосуреттегі бейнелер бойынша салыстыру әдісімен, габитоскопиялық зерттеуде салыстыру жолымен жүзеге асырылады:

- тік сызықтарымен қиыстыру
- үзілген сызықтарымен қиыстыру

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,7,8,9,10,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

7 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

1. Габитоскопиялық зерттеу кезінде салыстырудың дәстүрлі әдістерін қолдану.

2. Габитоскопиялық зерттеу кезінде салыстырудың математикалық әдісі пайдаланылады.

3. Салу әдісі

Практикалық тапсырма:

Объектілерді алу (тұлғаның анфас фотосуреттері).

Тұлғаларға салыстырмалы зерттеу жүргізу, фотосуреттегі бейнелер бойынша салыстыру әдісімен, габитоскопиялық зерттеуде салыстыру жолымен жүзеге асырылады:

- салу-қосу

- салу- алу

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,7,8,9,10,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

8 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

1. Алынған нәтижелерді бағалау және тұжырымдарды құрастыру.

2. Криминалистикалық портреттік зерттеудегі тұжырымдардың түрлері.

Практикалық тапсырма:

Зерттеудің синтездеуші бөлігін жүргізу, өткен сабақтарда жүргізілген зерттеулермен фотосуреттерден зерттеу нәтижелерін бағалау және тұжырымдарды құрастыру (1-7 практикалық сабақтар) дәптерге сипаттап жазу.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,7,8,9,10,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

3 тақырып. Субъективті портретті дайындаудың әдістемесі. (2 сағат)

1 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

1. Сыртқы белгілері және элементтерінің жіктелуінің негізгі мазмұнын ашу.

2. Тірі тұлғалардың сыртқы белгілерінің ерекшеліктерін сипаттау.

Практикалық тапсырма:

Объектілерді алу (тұлғаның анфас және профиль фотосуреттері).

Ауызша портрет ережесіне сәйкес сыртқы сипаттауларды жүргізу, әзірлемелер кестесін құрастыру, іздеу салынған тұлға бағдарламасын дәптерге орындау.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,7,8,9,10,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

2 практикалық сабақ жоспары

Бақылау сұрақтары:

1. Субъективті портреттер құрастыру ережесі.

Практикалық тапсырма:

Фоторобот құрастыру үшін «Фоторобот» компьютерлік бағдарламасымен жұмыс жасау: тірі тұлғаны ойда қалған бейне бойынша, белгілерін сипаттау көмегімен. «Портрет поиск» АСПИ компьютерлік бағдарламасымен жұмыс жасау.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

ЕСКЕРТУ: Білімді аралық бақылау (өткізілген материалдар бойынша сауалнама) туындаған сұрақтарды түсіндіру және КООЖ кезінде сот фотосуретінің теориялық мәселелерін меңгеру курсанттардың деңгейін анықтау мақсатында жүргізіледі.

Курсанттардың оқытушының басшылығымен өзіндік жұмысы

1 тақырып. Тұлғаны сыртқы белгілері бойынша идентификациялаудың әдістемелік негіздері. (2 сағат)

КООЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Габитоскопиялық зерттеудің пайда болу және даму кезеңдері.
2. Сыртқы белгілері көмегімен тұлғаны анықтаудың ғылыми негіздері.
3. Адамның сырт келбеті туралы криминалистикалық оқулардың негізгі түсінігі.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен дайындық барысында білулері тиіс: габитоскопиялық зерттеудің пайда болу және дамуының негізгі кезеңдерін – А.Бертельонның криминалистикалық тіркеулердің дамуына, Эжен Франсуа Видок габитоскопияның дамуына үлкен үлес қосқан; қылмыстарды тергеп-тексеру және ашу кезінде габитоскопияны қолданудың мүмкіндіктері; фотосуреттен кескінделген сыртқы белгілері мен элементтеріне әсер ететін факторларды анықтау; фото кескіндерді сақтау жағдайын сипаттайтын факторларды анықтау; репродуцирования белгілерінің болуын анықтау; зерттеу үшін фотосуреттердің сапасын анықтау; зерттеу үшін фотосуреттердің сапасына қойылатын критерийлер.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КООЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Адам сырт келбеті туралы криминалистикалық оқулар және криминалистикалық портреттік зерттеудің пәні, объектілері және міндеттері.
2. Портреттік идентификацияның түрлері.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында әзірлемелік кесте құрастыру кезінде зерттеу объектілерін сипаттау ережелерін, адамның сырт келбеті туралы оқулардың пәнін, объектілері мен міндеттерін, портреттік идентификация түрлерін білулері тиіс.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

2 тақырып. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеудің жүргізу әдістемесі. (7 сағат)

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Салыстыру фотосуреттерінің жалпы сипаттамасы.
2. Сыртқы белгілерді сипаттаудың ережелері.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында сыртқы белгілері көмегімен әзірлемелік кесте құрастыру ережелерін және ауызша портрет әдісімен сыртқы белгілерін сипаттау ережелерін және салыстырылатын фотосуреттердің жалпы сипаттамасын білуі қажет.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Габитоскопиялық зерттеуін жүргізу кезінде шешілетін сұрақтар.
2. Салыстыру әдісін қолданудың маңызы мен жағдайы.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында габитоскопиялық зерттеуін жүргізу кезінде шешілетін сұрақтарды, криминалистикалық портреттік зерттеу жүргізу кезінде салыстыру әдістерін қолданудың маңызы мен жағдайын білуі қажет.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:
1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Маман қорытындысын құрастыруға қойылатын талаптар.
2. Фото кестені құрастыруға қойылатын талаптар.
3. Ауызша портрет әдісімен тірі адамның сыртқы келбетін сипаттаудың ережелері.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында ауызша портрет әдісімен тірі адамның сыртқы келбетін сипаттаудың ережелерін, фото кестені құрастыруға қойылатын талаптарды, маман қорытындысын құрастыруға қойылатын талаптарды білуі қажет.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Зерттеу жүргізу үшін фотосуреттер мен суреттер сапасын бағалау критерийлері.
2. Фотосуреттердегі суреттерді салыстыруды бағалау критерийлері.

3. Сырт белгілерін бағалаудың ықтимал-статистикалық әдісі.
4. Габитоскопиялық зерттеуін жүргізу кезінде бұрыштап өлшеу әдісі.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында габитоскопиялық зерттеуін жүргізу кезінде бұрыштап өлшеу әдісін, сырт белгілерін бағалаудың ықтимал-статистикалық әдісін, фотосуреттердегі суреттерді салыстыруды бағалау критерийлерін, зерттеу жүргізу үшін фотосуреттер мен суреттер сапасын бағалау критерийлерін білуі қажет

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Фотосуреттердегі суреттерді салыстыруды бағалау критерийлері.
2. Фотосуреттерімен тұлғаны идентификациялаудың аналитикалық әдісі.
3. Суреттің идентификациялауға жарамдылығын анықтау(берілген фотосурет бойынша).

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында суреттің идентификациялауға жарамдылығын анықтау(берілген фотосурет бойынша), фотосуреттерімен тұлғаны идентификациялаудың аналитикалық әдісін, фотосуреттердегі суреттерді салыстыруды бағалау критерийлерін білуі қажет.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Габитоскопиялық зерттеу кезінде салыстырудың дәстүрлі әдістерін қолдану.
2. Салу және қиыстыру әдістері.
3. Габитоскопиялық зерттеу кезінде салыстырудың математикалық әдістерін қолдану.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында габитоскопиялық зерттеу кезінде салыстырудың дәстүрлі әдістерін қолдану, салу және қиыстыру әдістерін, габитоскопиялық зерттеу кезінде салыстырудың математикалық әдістерін қолдану керектігін білулері қажет

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Алынған нәтижелерді бағалау және тұжырымдарды құрастыру.
 2. Криминалистикалық портреттік зерттеудегі тұжырымдардың түрлері.
- Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында зерттеу нәтижелерін бағалау және тұжырымдарды құрастырудың синтездеуші

бөлігін қалай құрастыруы керектігін білулері қажет. Криминалистикалық портреттік зерттеудегі тұжырымдардың түрлері.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

3 тақырып. Субъективті портретті дайындаудың әдістемесі. (6 сағат)

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Криминалистикалық портреттік зерттеуді жүргізу барысында процестік құжат ретінде фото кестені құрастыруға қойылатын талаптар мен ережелер.

Сабақ практикалық сабақтың элементтерімен қамтыған ұжымдық-топтық кеңес беру нысанында өткізіледі.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында криминалистикалық портреттік зерттеуді жүргізу барысында процестік құжат ретінде фото кестені құрастыруға қойылатын талаптары мен ережелерін, сондай-ақ фотосуреттерді фоторедакторда өңдеу ережелерін білулері қажет.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Тірі адамдардың сырт белгілерін сипаттаудың ерекшеліктері.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында ауызша портрет ережесіне сәйкес адамның сырт келбетін сипаттау белгілерін білулері қажет.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Субъективті портретті құрастырудың ережелері.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында ұсынылған суреттер бойынша бағдарлама және фоторобот құрастыра (әрбір курсантқа жеке-жеке) білулері қажет.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Субъективті портретті құрастыруда қолданылатын компьютерлік бағдарламалар.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында «Фоторобот» бағдарламасымен жұмыс жасаудың негізгі ережелерін және талаптарын қолдана білулері қажет.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

2. Субъективті портретті құрастыруда қолданылатын компьютерлік бағдарламалар.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында АСПИ «Портрет поиск» компьютерлік бағдарламасымен жұмыс жасаудың негізгі ережелерін және талаптарын қолдана білулері қажет.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

КОӨЖ 1 сағат

Тапсырма

1. Субъективті портретті құрастырудың ережесі.

Курсанттар оқытушының жетекшілігімен өзіндік дайындық барысында криминалистикалық портреттік зерттеу жүргізу әдістемесіне қойылатын негізгі талаптары мен ережелерін, ауызша және субъективтік портреттерді құрастыру барысында сыртқы белгілерін сипаттаудың арнайы терминологияларын қолдана білулері қажет.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

Курсанттардың өзіндік жұмысы

1 тақырып. Тұлғаны сыртқы белгілері бойынша идентификациялаудың әдістемелік негіздері. (6 сағат)

Курсанттар өзіндік дайындық барысында баяндамалар, эссе, хабарлаулар дайындау қажет, келесі сұрақтар бойынша презентациялар жасауы қажет:

1. Тұлғаны сыртқы белгілерімен теңестірудің қысқаша тарихы.
2. Тұлғаны сыртқы белгілері бойынша идентификациялаудың криминалистикалық және жаратылыстану ғылыми негіздері.
3. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеудің пәні, объектілері және міндеттері.
4. Адамның сыртқы келбетінің құрылымы.
5. Сыртқы белгілерінің фотографиялық бейнелерінің сапасы мен толықтығына әсер ететін факторлар.
6. Өзгеретін элементтері және қайтарымсыз белгілерінің факторлары.
7. Фотоға түсіру кезінде элементтері мен ерекшеліктерді өзгертетін факторлар.
8. Сыртқы белгілері көмегімен тұлғаны идентификациялаудың маңызы мен міндеттері.
9. Форма, ұзындығы, контуры, қалпын, түсін және т.б. мазмұндарын ашатын сипаттамалар.

10. Адамның сыртқы белгілері мен элементтерінің түсінігі.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:1,2,3,4,5,9,12,17,28, (2.7 бөлімді қараңыз).

2 тақырып. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеудің жүргізу әдістемесі. (6 сағат)

Курсанттар өзіндік дайындық барысында баяндамалар, эссе, хабарлаулар дайындау қажет, келесі сұрақтар бойынша презентациялар жасауы қажет:

1. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеу жүргізудің әдістемесі.

2. Алдын ала зерттеу.

3. Бөлек-бөлек зерттеу.

4. Салыстырмалы зерттеу.

5. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеудегі тұжырымдардың түрлері және нәтижелерін бағалау.

6. Зерттеу нәтижелерін рәсімдеу, фото кестелерге қойылатын талаптар.

7. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеуде қолданылатын салыстыру әдістері.

8. Салу әдістерін қолдану техникасы.

9. Визуалды салыстыру габитоскопияның әдісі ретінде.

10. «Масканы» салу тәсілдері.

11. Осы әдісті қолдануға арналған координатты торларды және оларды пайдалану шарттары.

12. Салыстыру әдістері және олардың габитоскопиядағы маңызы.

13. Бұрыштап өлшеу әдісінің техникасы.

14. Субъективті портретті дайындаудың жалпы ережелері.

15. Ойша бейненің қалыптасуына әсер ететін субъективті факторлар.

16. Ойша бейненің қалыптасуына әсер ететін объективті факторлар.

17. Субъективті портреттерді дайындау бойынша компьютерлік бағдарламалар.

Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі:1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

3 тақырып. Субъективті портретті дайындаудың әдістемесі. (3 сағат)

Курсанттар өзіндік дайындық барысында баяндамалар, эссе, хабарлаулар дайындау қажет, келесі сұрақтар бойынша презентациялар жасауы қажет:

1. Адамның сыртқы белгілері мен элементтерінің түсінігі.

2. Адамның сыртқы белгілерін сипаттайтын терминдер.

3. Адамның сыртқы белгілері мен элементтерінің түсінігі.

4. Габитоскопиялық зерттеуде идентификациялық сыртқы белгілерді сипаттаудың ережелері.

5. Жалпыфизикалық (антропологиялық) элементтері және сыртқы белгілері.

6. Анатомиялық (соматикалық) элементтері және сыртқы белгілері.

7. Функционалды элементтері және белгілері.
 8. Ілеспелі элементтері және белгілері.
 9. Түсіру жағдай мен фотосуреттердің сапасын анықтау.
 10. Алдын ала зерттеу сатысында анықталатын тұлғаның сыртқы белгілері.
 11. Суретке түсірілетін тұлғаның күйін, бет-әлпетінің, бастың және бетінің дәретханасын (туалет лица) сипаттайтын факторлар.
 12. Сыртқы белгілері мен элементтерінің идентификациялық маңызы.
 13. Адам сыртқы белгілерін тлық қабылдауға әсер ететін факторлар.
 14. Адам басын сипаттау (биіктігі, формасы, ерекшеліктері)
 15. Бетінің белгілерін сипаттау (биіктігі, ені, нысаны, контуры, толықтығы, ерекшеліктері)
 16. Маңдайының белгілерін сипаттау (биіктігі, ені, контур, бағыты, қасыаралық доғасы)
 17. Қасының белгілерін сипаттау (нысаны, орны, өзара орналасуы, биіктігі, ені, ұзындығы, қалыңдығы, түсі, ерекшеліктері)
 18. Көзінің белгілерін сипаттау (көз саңылауының контуры, ашықтық деңгейі, орны, көз алмаларының сойдитуы, көздің ішкі бұрыштарының түрлері, түсі, ерекшеліктері)
 19. Мұрын белгілерін сипаттау (биіктігі, ені, шығынқылығы, орналасу негізі, арқасының контуры, қисаюы, шетінің нысаны, мұрынның қанаттары, ерекшеліктері)
 20. Ауыз белгілерін сипаттау (көлемі, ауыз қуысының контуры, орналасу бұрыштары, тіс аппараты, ерекшеліктері)
 21. Жақ сүйектері белгілерін сипаттау (нысаны, күдіреюі) және ұрты (нысаны, ерекшеліктері)
 22. Иек белгілерін сипаттау (биіктігі, ені, контуры, ерекшеліктері)
 23. Тері белгілерін сипаттау (түрі, күйі, түсі, ерекшеліктері, әжімдері)
 24. Құлақ қалқаны белгілерін сипаттау (үлкендігі, орналасуы, нысаны, ерекшеліктері)
 25. Түкті қабаты белгілерін сипаттау (қаттылығы, қалыңдығы, нысаны, таздығы, ерекшеліктері)
- Тақырып бойынша ұсынылатын әдебиет тізімі: 1,2,3,4,5,9,12,21,22,23,25,26 (2.7 бөлімді қараңыз).

2.10. Пәнді оқыту бойынша әдістемелік ұсынымдар.

«Портреттік идентификациялық зерттеу» оқу пәні ПО жедел-криминалистикалық қызметті қамтамасыз етудің теориялық-құқықтық, ұйымдастыру және әдістемелік сұрақтарын оқытады. Осы оқу пәні қолжазбатану зерттеулер саласы бойынша жоғары кәсіби мамандарды даярлауды қамтамасыз етеді және маман-криминалистерді даярлауды қамтамасыз ететін пәндер мен арнайы курстардың құрамды бөлігіне кіреді.

Пәнін оқытудың мақсаты болып курсанттардың қолжазбатану зерттеуі және әртүрлі материалдық объектілер бойынша зерттеу жүргізу кезінде

теориялық білімдер алуы, практикалық іскерліктер мен дағдыларды меңгеруі табылады.

«Портреттік идентификациялық зерттеу» оқу пәні 3 тақырыптан тұрады.

Оқу пәнін оқытудың міндеттері:

- Портреттік идентификациялық зерттеуі арқылы шешілетін түсініктер, заттар мен міндеттер;

- Портреттік идентификациялық зерттеу объектілерін криминалистикалық зерттеу әдістемесінің негізгі ережелері, маман қорытындысының құрылымы мен мазмұны, зерттеу нәтижелерін ресімдеу тәртібі туралы білім алу;

- курсанттардың бойында жүйелік және салыстырмалы талдау жасауды; өнімді, сындарлы ойлау нысандарын, өз қызметін рефлексиялай білуді дамытуды; маман-криминалист кәсіби қызметі саласында өзін өзі үздіксіз жетілдіру қабілетін қалыптастыру және дамыту;

- курсанттардың бойында тұлға аралық коммуникация қабілетін, комиссиялық және кешенді зерттеулер жүргізу кезінде топпен жұмыс жасай білуді қалыптастыру;

- курсанттардың бойында портреттік идентификациялық зерттеу жүргізе білу дағдыларын;

- зерттеу жүргізу процесінде идентификациялық міндеттерді шеше білуді; объектілерді фотоға түсіре білуді; сандық бейнелерді өңдеуді, әртүрлі техникалық құралдарды қолдана білуді қалыптастыру.

«Портреттік идентификациялық зерттеу» оқу пәнін жүзеге асыру дәріс және практикалық сабақтарды, сондай-ақ оқытушымен бірге өзіндік жұмысты жүргізу арқылы қамтамасыз етіледі және мұның барысында оқытудың келесі әдістері қолданылады: ынталандырулар, түсіндірмелер, мәселелік-іздеу, практикалық, көрнекілік (демонстрациялық, иллюстрациялық), ауызша (көрсету, талқылау), білім мен іскерлікті орындай білу, сондай-ақ курсанттардың білім деңгейін бақылау.

Көрнекілік құралдарын, мультимедиялық жүйелерді, фототехникалық және криминалистикалық құралдарды, микроскоптарды, криминалистикалық лупаларды; әртүрлі жарықтарда қолтаңба іздерін зерттеуге арналған аспаптарды қолданылады.

2.11. Практикалық жұмыстарды, бақылау жұмыстарды және өзге де криминалистикалық зерттеу түрлерін басқаларды орындау бойынша әдістемелік ұсынымдар және нұсқаулар

Қолжазбатану зерттеуі бойынша теориялық білімді бекіту үшін криминалистикалық зерттеудің әдістері мен тәсілдерін қолданудың практикалық іскерлігі мен дағдыларын меңгеру мақсатында практикалық сабақтар жүргізіледі.

Практикалық сабақтарды жүргізу кезінде оқытушының қалауы бойынша әртүрлі нысандар қолданыла алады (топтық жаттығулар, есептерді шешу, зерттеу нәтижелерін бағалау /маманның немесе сарапшының қорытындысы/).

Бұдан басқа, сабақты өткізудің арнайы нысаны қолданылады – маманның жаттығулық қортындысын орындау бойынша жеке тапсырмаларды орындау.

Практикалық сабақтарға дайындалу кезінде курсанттар ұсынылатын әдебиетті оқуы, ал сабақ басталар алдында кабинет бастығынан қажетті техникалық және басқа да құралдарды, өлшегіш приборларды алулары тиіс.

Осы пәннің маңызды мәселелерін білу тестілеу кезінде тестілеу арқылы тексеріледі.

Курсанттар барлық түсініксіз, даулы, мәселелі сұрақтар бойынша кеңестерді кафедра оқытушыларынан ала алады.

2.12 Өзін өзі бақылауға арналған тест тапсырмалары

1. Криминалистикалық техниканың бір саласы ретінде габитоскопия пәнінің элементтерін көрсетіңіздер:

- а) адамның сырт келбеті туралы оқулар;
- б) қылмыскердің сыртқы келбеті туралы ақпараттарды жинауға бағытталған тергеу әрекеттерінің тактикалық тәсілдері;
- в) танымдық фотоға түсірудің тәсілдері мен ережелері;
- г) адамның сыртқы келбеті белгілерінің материалды және идеалды кескіндері;
- д) адамның сыртқы келбетінің белгілерін пайдалану әдістемесі және олардың іс үшін маңызы.

2. Криминалистикалық габитоскопия арқылы зерттелген аламның сыртқы келбеті белгілеріне қатысты терминді көрсетіңіз:

- а) адамның сыртқы белгілері
- б) адамның ішкі белгілері
- в) анатомиялық белгілері
- г) ілеспе белгілері
- д) көзі үлкен, горизонталды шеңберді
- е) жүрісі шапшаң және жеңіл

4. Адам сырт келбетінің белгілері келесідей бөлінеді:

- а) меншікті
- б) объективті
- в) тумысынан
- д) көзі үлкен, горизонталды шеңберді
- е) жүрісі шапшаң және жеңіл

5. Төменде аталғандардың ішінен жалпы физикалық белгілерін көрсетіңіз:

- а) әйел
- б) маңдайы шығынқы және жалпақ
- в) 25-27 жас шамасында
- г) беті европайтық типте

д) көзі үлкен, горизонталды шеңберді

6. Адамның сырт келбеті туралы объективті ақпараттар көзі болып:

- а) композициялық портреттер
- б) фототүсірілімдер
- в) рентгенограммалар
- г) ойдағы бейне;
- д) сүйекті қалдықтар

7. Ауызша портрет жүйесі бойынша сыртқы белгілерін сипаттау ережелерін көрсетіңіздер:

- а) сипаттаудың толықтығы
- б) арнайы бланкіде сипаттау
- в) сипаттаудың кезектілігі
- г) меншікті белгілері назарға алынады
- д) арнайы терминологияны қолдану

8. Адам бас сүйегінің негізге ала отырып пластилиннан, балауыздан немесе гипстан моделін жасау – бұл:

- а) өлім алдындағы маскасы
- б) мүсіндік бейнесі
- в) пластикалық реконструкция
- г) мәйіт бетінің дәретханасы (туалет лица трупа)
- д) сүйекті қалдықтар

9. Жалпы физиологиялық сыртқы белгілеріне жатады:

- а) адам денесі құрылысының белгілері
- б) жынысының белгілері
- в) жасының белгілері
- г) жекелеген дене бөліктері құрылысының белгілерін
- д) нәсілдік-этностық типтерінің белгілері

10. Адамның сырт келбеті туралы анықтамалық ақпараттар қолданылады:

- а) ақпарттық-анықтамалық жұмыс
- б) белгісіз тұлғаларды іздестіру кезінде
- в) соттаң және тергеуден жасырынып жүрген таныс тұлғаларды іздестіру
- г) әкімшілік қызмет
- д) хабар-ошрсыз кеткен тұлғаларды іздеу кезінде

11. Сыртқы белгілері көмегімен идентификациялау мақсатында адам сыртқы белгілерін сипаттау жүйесі – бұл:

- а) криминалистикалық габитология
- б) криминалистикалық габитоскопия
- в) ауызша портрет
- г) бейнелу -композициялық портрет

д) фоторобот

12. Адамның меншікті сыртқы белгілері жіктеледі:

- а) физиологиялық
- б) жалпы физикалық
- в) антропометриялық
- г) анатомиялық
- д) функционалдық

13. Ауызша сөйлеуге, қандай да бір сезімін білдіретін қозғалыстар мыналар болып табылады:

- а) мимика
- б) ымдау
- в) артикуляция
- г) сезім
- д) әдебі

14. Ілеспелі сыртқы белгілер жіктемесіне:

- а) тұрақты
- б) технологиялық
- в) уақытша
- г) пайдаланушылық
- д) шынайы

15. Анатомиялық белгілерді көрсетіңіздер:

- а) еркек
- б) беті тікбұрышты ірі кескінді
- в) 40-45 жас шамасында
- г) қастары қалын, сыртқа қарай, бұралаң
- д) аузы үлкен, ауыз бұрыштары салпы

16. Криминалистика практикасында пайдаланылатын адам сырт келбетінің субъективті кескіндеріне:

- а) ауызша портрет жүйесі бойынша сипаттау
- б) флюограммалар
- в) суреттер
- г) бас сүйегімен бетін пластикалық реконструкциялау
- д) кинобаспалар

17. Ауызша портрет жүйесінде адамның сырт келбетінің белгілерін сипаттауда қандай ережелер қолданылады

- а) қысқа сипаттау
- б) сипаттаудың толықтығы
- в) сипаттаудың кезектілігі
- г) ілеспе белгілеріне назар аудару

д) арнайы териминдарды қолдану

18. Іздеудегі адам басының (бетінің) суретін, куәлардың сипаттауы бойынша суретшінің орындауы – бұл:

- а) бейнелеу-композициялық портрет
- б) салынған портрет
- в) графикалық реконструкция
- г) ауызша портрет
- д) арнайы портрет

19. Адамның қандай белгілері тұрақты болып келеді:

- а) ілеспе
- б) анатомиялық
- в) функционалдық
- г) жалпы физикалық
- д) арнайы белгілері

20. Сипаттау кезінде функционалды белгілеріне:

- а) тұлғасының нысаны
- б) ерекше белгілері
- в) жүрісі
- г) жалпы физикалық
- д) арнайы белгілері

21. Криминалистикалық габитоскопия ережелері қолданылады:

- а) қылмыс субъектілерінің тұлғасын тексергенде
- б) соттан және тергеуден жасырынып жүргендер және қылмыс жасағандарды тіркеу
- в) айыптау қорытындысын құрастырғанда
- г) тірі адамдарды тану үшін көрсеткенде
- д) тінту және алу өндірісінде

22. Жалпы физиологиялық сыртқы белгілеріне:

- а) адам денесі құрылысының белгілері
- б) жынысының белгілері
- в) жасының белгілері
- г) адам денесінің жекелеген құрылысының белгілері
- д) нәсілдік-этностық типтерінің белгілері

23. Дене бөліктерінің және адам бетінің элементтерінің өзара орналасуын, сондай-ақ бет элементтері мен дене бөліктері қозғалыс бағытын, жылдамдығын, қозғалыс түрін сипаттайтын белгілер:

- а) нәсілдік-этностық типтерінің белгілері
- б) ілеспе белгілер
- в) функционалды белгілер

- г) анатомиялық белгілер
- д) нәсілдік-этностық типтерінің белгілері

24. Бір немесе басқа эмоционалдық күйде жүретін бет бұлшықеттерінің әдеттегі қозғалысы, бет әлпетін күйін жылдам немесе баяу өзгертеді:

- а) мінез-құлық үлгілері
- б) мимика
- в) артикуляция
- г) ымдау
- д) сөзі

25. Көрсетілгендердің ішінен ілеспелі белгілерін көрсетіңіз:

- а) 28-30 жас шамасындағы еркек
- б) кавказдық типте
- в) қара түсті қысқа демисезонды пальто киген
- г) бойы 180-185 см, кең иықты
- д) басында сұр түсті киіз қалпақ

26. Адамның сырткелбеті туралы субъективті көздерге:

- а) бөлшектелген мәйіт бөліктері
- б) жекелеген дене бөліктерінің көшірмелері (қол сүйегі, аяқ табанының және т.б.)
- в) бас сүйегімен беттің графикалық реконструкциясы
- г) композициялық-фотографиялық портреттер
- д) отбасы мүшелерінің сыртқы белгілерімен адамды сипаттау

27. Әріптерді және дауыстарды айтқан кезде ерін қозғалысы – бұл:

- а) мимика
- б) артикуляция
- в) ымдау
- г) дауыс
- д) сөйлеу

28. Адамның сырт келбетінің қосымша технологиялық ілеспе белгілеріне:

- а) киімнің түрі және үлгісі
- б) пенжак жеңіндегі жамау
- в) қол сағатының маркасы
- г) жол сандығының үзіліп қалған және қайта тігілген тұтқасы
- д) қоржын түсі мен көлемі

29. Көрсетілгендердің ішінен функционалды белгілерін көрсетіңіз:

- а) атлетикалық денепішіні
- б) баса төмен түскен, бүкір
- в) қолдары ұзын, аяқтары қысқа

- г) жүрісі ауыр, тырпылдату
- д) мойыны қысқа, толық, тегіс

30. Криминалистика практикасында қолданылатын адам сырт келбетінің объективті кескіндеріне жатады:

- а) әуесқойлық фотосуреттер
- б) салынған портреттер
- в) композициялық - салынған портреттер
- г) танымдық фотосуреттер
- д) ажал алдындағы маскалар.

Білімді бағалау критерийі:

«А», «А-» («үздік») – егер курсант бағдарламалық материалды терең және орнықты меңгеріп, оны жан-жақты, реттілікпен, сауатты және логикалық анық баяндаса, тапсырманың түрін өзгерту барысында жауап беруден мүдірмесе, қойылған міндеттерді еркін орындаса, монографиялық материалдарды білетінін көрсетсе, қабылданған шешімдерді дұрыс негіздесе, практикалық жұмыстарды орындаудың жан-жақты дағдылары мен әдістерін меңгерген болса, материалды қате жібермей, өз бетімен қорытындылай және жеткізе білсе.

«В+», «В», «В-», «С+» («жақсы») – егер курсант бағдарламалық материалды нақты білсе, оны сауатты және мәні бойынша баяндаса, сұраққа жауап беруде елеулі бұрмалаушылық жібермесе, теориялық ережелерді дұрыс қолдана білсе және практикалық тапсырмаларды орындау барысында қажетті дағдыларды меңгерсе.

«С», «С-», «D+», «D» («қанағаттанарлық») – курсант тек негізгі материалды меңгеріп, жеткіліксіз дұрыс тұжырымдаса, бағдарламалық материалды баяндауда бірізділікті бұзса және практикалық тапсырмаларды орындауда қиындыққа тап болса.

«F» («қанағаттанарлықсыз») – егер курсант бағдарламалық материалдың елеулі бөлігін білмесе.

Әріптік жүйе бойынша бағалар	Балдардың сандық эквиваленті	Пайыздық құрамы	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалар
A	4,0	95-100	Өте жақсы
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	Жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	
C	2,0	65-69	Қанағаттанарлық

C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D	1,0	50-54	
F	0	0-49	Қанағаттанарлықсыз

Дәстүрлі шкалаға ауыстырылған білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалау балдық-рейтингтік әріптік жүйесі.

2.13. Аралық бақылау сұрақтары мен тапсырмалары Вопросы и задания к рубежному контролю:

1. Тұлғаны сыртқы белгілерімен теңестірудің қысқаша тарихы.
2. Тұлғаны сыртқы белгілері бойынша идентификациялаудың криминалистикалық және жаратылыстану ғылыми негіздері.
3. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеудің пәні, объектілері және міндеттері.
4. Адамның сыртқы келбетінің құрылымы.
5. Сыртқы белгілерінің фотографиялық бейнелерінің сапасы мен толықтығына әсер ететін факторлар.
6. Өзгертін элементтері және қайтарымсыз белгілерінің факторлары.
7. Фотоға түсіру кезінде элементтері мен ерекшеліктерді өзгертін факторлар.
8. Сыртқы белгілері көмегімен тұлғаны идентификациялаудың маңызы мен міндеттері.
9. Форма, ұзындығы, контуры, қалпын, түсін және т.б. мазмұндарын ашатын сипаттамалар.
10. Адамның сыртқы белгілері мен элементтерінің түсінігі.
11. Адамның сыртқы белгілері мен элементтерінің түсінігі.
12. Адамның сыртқы белгілерін сипаттайтын терминдер.
13. Адамның сыртқы белгілері мен элементтерінің түсінігі.
14. Габитоскопиялық зерттеуде идентификациялық сыртқы белгілерді сипаттаудың ережелері.
15. Жалпыфизикалық (антропологиялық) элементтері және сыртқы белгілері.
16. Анатомиялық (соматикалық) элементтері және сыртқы белгілері.
17. Функционалды элементтері және белгілері.
18. Ілеспелі элементтері және белгілері.
19. Түсіру жағдай мен фотосуреттердің сапасын анықтау.
20. Алдын ала зерттеу сатысында анықталатын тұлғаның сыртқы белгілері.
21. Суретке түсірілетін тұлғаның күйін, бет-әлпетінің, бастың және бетінің дәретханасын (туалет лица) сипаттайтын факторлар.
22. Сыртқы белгілері мен элементтерінің идентификациялық маңызы.
23. Адам сыртқы белгілерін тлық қабылдауға әсер ететін факторлар.

24. Адам басын сипаттау (биіктігі, формасы, ерекшеліктері)
25. Бетінің белгілерін сипаттау (биіктігі, ені, нысаны, контуры, толықтығы, ерекшеліктері)
26. Маңдайының белгілерін сипаттау (биіктігі, ені, контур, бағыты, қасыаралық доғасы)
27. Қасының белгілерін сипаттау (нысаны, орны, өзара орналасуы, биіктігі, ені, ұзындығы, қалыңдығы, түсі, ерекшеліктері)
28. Көзінің белгілерін сипаттау (көз саңылауының контуры, ашықтық деңгейі, орны, көз алмаларының сойдитуы, көздің ішкі бұрыштарының түрлері, түсі, ерекшеліктері)
29. Мұрын белгілерін сипаттау (биіктігі, ені, шығынқылығы, орналасу негізі, арқасының контуры, қисаюы, шетінің нысаны, мұрынның қанаттары, ерекшеліктері)
30. Ауыз белгілерін сипаттау (көлемі, ауыз қуысының контуры, орналасу бұрыштары, тіс аппараты, ерекшеліктері)
31. Жақ сүйектері белгілерін сипаттау (нысаны, күдіреюі) және ұрты (нысаны, ерекшеліктері)
32. Иек белгілерін сипаттау (биіктігі, ені, контуры, ерекшеліктері)
33. Тері белгілерін сипаттау (түрі, күйі, түсі, ерекшеліктері, әжімдері)
34. Құлақ қалқаны белгілерін сипаттау (үлкендігі, орналасуы, нысаны, ерекшеліктері)
35. Түкті қабаты белгілерін сипаттау (қаттылығы, қалыңдығы, нысаны, таздығы, ерекшеліктері).
36. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеу жүргізудің әдістемесі.
37. Алдын ала зерттеу.
38. Бөлек-бөлек зерттеу.
39. Салыстырмалы зерттеу.
40. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеудегі тұжырымдардың түрлері және нәтижелерін бағалау.
41. Зерттеу нәтижелерін рәсімдеу, фото кестелерге қойылатын талаптар.
42. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеуде қолданылатын салыстыру әдістері.
43. Салу әдістерін қолдану техникасы.
44. Визуалды салыстыру габитоскопияның әдісі ретінде.
45. «Масканы» салу тәсілдері.
46. Осы әдісті қолдануға арналған координатты торларды және оларды пайдалану шарттары.
47. Салыстыру әдістері және олардың габитоскопиядағы маңызы.
48. Бұрыштап өлшеу әдісінің техникасы.
49. Субъективті портретті дайындаудың жалпы ережелері.
50. Ойша бейненің қалыптасуына әсер ететін субъективті факторлар.
51. Ойша бейненің қалыптасуына әсер ететін объективті факторлар.

52. Субъективті портреттерді дайындау бойынша компьютерлік бағдарламалар.

2.14. Пән бойынша емтихан сұрақтары:

1. Кримиалистиккалық габитоскопияның пәні, объектілері және міндеттері.
2. Сот-портреттік сараптамасының пәні, объектілері және міндеттері.
3. Тұлғаны сыртқы белгілерімен теңестірудің қысқаша тарихы.
4. «Антропометриялық тіркеудің» маңызы. «Ауызша портрет» әдісі бойынша адамды сипаттау жүйесіне А.Бертильонның қосқан үлесі.
5. Кримиалистикалық габитоскопияның дамуының болашағы мен заманауи жағдайы.
6. Сырт келбеті бойынша адамды идентификациялаудың ғылыми алғышарттары. Адамның сырт келбеті негізгі кримиалистикалық құрылым ретінде.
7. Жеке даралық адам сырт келбеті негізгі кримиалистикалық құрылым ретінде.
8. Адам сырт белгілерінің қатысты тұрақтылығы.
9. Адам сыртқы келбетінің қасарысы.
10. Сыртқы белгілері көмегімен тұлғаны теңестірудің түрлері.
11. Сыртқы келбетінің көмегімен адамды идентификациялық сараптамасының нысандары.
12. Кримиалистикалық портреттік сараптамасының түрлері.
13. Сыртқы белгілердің фотосуретте кескінделуіне әсер ететін факторлар жүйесі.
14. Сот-портреттік сараптамасында салыстыру мақсатында бір масштабта фотосуретке түсірудің тәсілдері.
15. Суретке түсірілетін тұлғалар орнын визуалды және математикалық әдістерін пайдалана отырып анықтау.
16. Адам басының орналасуы сыртқы белгілерінің кескінделуіне әсер етеді.
17. Косметика суретке түсірілген тұлғалардың пайда болуының дәлдігіне әсер ететін фактор.
18. Фотосуреттерде сыртқы келбет белгілерінің дұрыстығына әсер ететін фотографиялық факторлар.
19. Жарықтандыру фотосуреттегі сыртқы келбет белгілерінің дұрыстығына әсері
20. Фотосуреттерді өңдеу олардың сыртқы келбет белгілерінің дұрыстығына әсері
21. Сот-портреттік сараптамасында беттің мимикасы фотографиялық фактор ретінде.
22. Суретке түсіру кезінде суретке түсуші тұлғаның сыртқы күйін сипаттайтын факторлар.
23. Сыртқы белгілерінің өзгеруіне адам басы мен бетіне дәретхананың (туалет труппа) әсері.

24. Адам сыртқы келбетінің қайтарымсыз өзгеруінің факторлары.
25. Адам сыртқы белгілерінің жас шамасына қарай өзгеруі және есеп.
26. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеу әдістемесі.
27. Алдын ала зерттеу.
28. Бөлек-бөлек зерттеу.
29. Салыстырмалы зерттеу.
30. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеудегі тұжырымдардың түрлері және нәтижелерін бағалау.
31. Зерттеу нәтижелерін рәсімдеу, фото кестелерге қойылатын талаптар.
32. Криминалистикалық габитоскопиялық зерттеуде қолданылатын салыстыру әдістері.
33. Салу әдістерін қолдану техникасы.
34. Визуалды салыстыру габитоскопияның әдісі ретінде.
35. «Масканы» салу тәсілдері.
36. Осы әдісті қолдануға арналған координатты торларды және оларды пайдалану шарттары.
37. Салыстыру әдістері және олардың габитоскопиядағы маңызы.
38. Бұрыштап өлшеу әдісінің техникасы.
39. Субъективті портретті дайындаудың жалпы ережелері.
40. Ойша бейненің қалыптасуына әсер ететін субъективті факторлар.
41. Ойша бейненің қалыптасуына әсер ететін объективті факторлар.
42. Субъективті портреттерді дайындау бойынша компьютерлік бағдарламалар.
43. Адамның сыртқы белгілері және анатомиялық элементтері, олардың криминалистикалық портреттік идентификациядағы маңызы.
44. Адамның сыртқы белгілері және жалпы физикалық элементтері, олардың криминалистикалық портреттік идентификациядағы маңызы.
45. Адамның сыртқы белгілері және функционалдық элементтері, оларды сипаттау ережелері.
46. Сыртқы белгілердің ілеспе элементтері және олардың белгілері.
47. Шапшаң және ерекше белгілері, олардың жедел-криминалистикалық практикада маңызы.
48. Тұлғаларды іздеуде және анықтауда пайдаланатын сыртқы идентификациялық белгілер.
49. Жедел-криминалистикалық практикада адамның сырт келбетін сипаттаудың мақсаты, ережесі және тәртібі.
50. Соттық-портреттік сарапатамаға бағытталған материалдарға қойылатын талаптар.
51. Сыртқы анатомиялық элементтер әзірлемелік кестесінің мақсты және құрылымы.
52. Соттық-портреттік сараптамасы маманы тұжырымдарының түрлері және оларды дәлелдеу.
53. Сыртқы белгілердің жеке даралық және тұрақтылық деңгейлерін бағалаудың ерекшеліктері.

54. Мүмкін-статистикалық әдіс сыртқы сәйкес келетін белгілерді бағалау, оның маңызы және қолдану алгоритмі.
55. Сыртқы анықталған белгілерді детальдау әдістері және оларды бағалау ерекшеліктері.
56. Сыртқы анықталған белгілерді бағалаудың эмпирикалық әдісі.
57. Зерттеу нәтижелерін бағалаудың қорытындысы және маман тұжырымдарын құрастыру.
58. Сәйкестіктің жоқтығы және сәйкестіктің барлығы туралы үзілді-кесілді тұжырымының негізі.
59. Сыртқы белгілері бойынша сәйкестіктің болуы мүмкін емес тұжырымның негізі.
60. Маман қорытындысының құрылымы және мазмұны.
61. Маман қорытындысына көрнекілік материалдарын дайындауға қойылатын талаптар.
62. Субъективті портреттерді дайындау бойынша компьютерлік бағдарламалар.
63. Ауызша портрет құрастыру әдісімен адамды сипаттау кезінде сыртқы элементтердің сипаттамасы.
64. Адамның сыртқы белгілерін сипаттау терминдері.
65. Бекіту фотосуреттерінде тұлғалардың сыртқы белгілері әзірлемелік-кестесін құрастырудың ережелері.
66. Фотосуреттерде сыртқы белгілерінің толықтығына және шынайылығына әсер ететін факторлар.
67. Криминалистика мақсатында сыртқы белгілерді сипаттау тәртібі және зерделеу әдістемесі.
68. Идентификациялық портреттік зерттеумен шешілетін сұрақтар.
69. Анықталған сыртқы белгілерді бағалау.
70. Субъективті композициялық портреттерді құрастырудың техникасы, әдістемесі және тактикасы.
71. Сыртқы диагностикалық және идентификациялық белгілер.
72. Адамды сыртқы белгілері бойынша криминалистикалық тіркеулердің түрлері.
73. Криминалистикалық портреттік зерттеу өндірісінде криминалистикалық тіркеулердің мүмкіндіктері.
74. Адамның сыртқы келбеті туралы криминалистикалық оқулардың ғылыми негіздері.
75. Адам сыртқы келбеті белгілерінің жіктемесі.
76. Криминалистикалық портреттік зерттеуінің негіздері.
77. Фотосуреттері көмегімен адамды идентификациялау.
78. Фотосуреттері көмегімен типтік ұқсастықтарын анықтау.
79. Сыртқы белгілері көмегімен тұлғаны теңдестірудің түрлері.
80. Адамның сыртқы белгілері және идентификациялық элементтері.
81. Адам сыртқы белгілерінің субъективтік кескіндерін криминалистикалық зерттеуде және практикада қолдану.

82. Ойдағы бейненің шындыққа сәйкестігіне әсер ететін субъективті кескіндер мен факторлар.

83. Анықталмаған қылмыскердің субъективті портреттері картотекаларын жүргізуді қолдану және дайындау тәсілдері.

84. Тірі адамдарды тану үшін (сигналитикалық) фотоға түсірудің ережесін көрсетіңіздер.

85. Адамның сыртқы келбетін сипаттаудың анатомиялық элементтерінің кезектілігі.

86. Адамның сыртқы келбетінің бөліктері және денесінің бөліктерін, элементтерін атаңыз.

87. Адамның сыртқы келбетінің жас шамасына, қайтыс болғаннан кейінгі, косметикалық хирургиямен өзгерулерінің заңдылықтары.

88. Ауызша портрет әдісі көмегімен адамның сыртқы келбетін сипаттаудың тәртібі мен талаптары.

89. Субъективті композициялық портреттерді құрастырудың техникасы, әдістемесі және тактикасы.

90. Толықтай адамның сыртқы белгілері мен элементтері.

91. Сыртқы диагностикалық және идентификациялық белгілер.

92. Адамның сыртқы келбетінің бөліктері және денесінің бөліктерін, элементтерін атаңыз.

93. Криминалистика мақсатында сыртқы белгілерді сипаттау тәртібі және зерделеу әдістемесі.

94. Адам сырт келбетінің меншікті элементтері және белгілері.

95. Идентификациялық портреттік зерттеумен шешілетін сұрақтар.

96. Зерттеуге келіп түскен объектілерді алдын ала зерттеу.

97. Сыртқы белгілерді бөлек-бөлек зерттеу.

98. Адамның сыртқы келбетінің ілеспе элементтері және белгілері.

99. Салыстырмалы зерттеудің міндеттері.

100. Ерекше белгілері түсінігі және түрлері, олардың сипаттамасы.

2.14 Дайындағандар:

Ж.Е.Айтжанов, қылмыстарды ашу және тергеуді техникалық-криминалистикалық қамтамасыз ету кафедрасының оқытушысы, заң ғылымдарының магистрі